

RAADSINFORMATIEBIJENKOMST DO. 30-1-2020

Hal stadhuis

14.00-15.30 uur – Expertmeeting Laaggeletterdheid

Voorzitter: Anne-Marijke Podt

Portefeuillehouder: wethouder Klein

Raadsleden: Julia Kleinrensink (GroenLinks), Peter van Corler (GroenLinks), Jeffrey Koppelaar (Student&Starter), Bert Kos (CDA), Queeny Rajkowski (VVD), Rachel Streefland (ChristenUnie), Mohammed Saïah (D66), Hester Assen (PvdA)

Meepraters: Bibliotheek Utrecht, Digiwijs 3.0, Taal Doet Meer, Stichting Lezen&Schrijven, Leerwerkloket Utrecht/landelijk Taalakkoord Werkgevers

Ambtenaren gemeente Utrecht: 1 persoon

Ambtenaar gemeente Amsterdam: 1 persoon

Griffie gemeente Utrecht: 3 personen

Bestuur Rekenkamer gemeente Utrecht: 1 persoon

De voorzitter opent de raadsinformatiebijeenkomst om 14.00 uur en heet alle aanwezigen van harte welkom. Zij inventariseert wie erin de zaal zitten en geeft vervolgens de ambtenaar van de gemeente Utrecht het woord.

Introductie – ambtenaar gemeente Utrecht

De ambtenaar legt uit dat laaggeletterdheid een begrip is dat aangeeft dat gefunctioneerd wordt onder het niveau dat het Ministerie van OCW heeft vastgesteld. Dit niveau komt overeen met niveau 2F, het niveau dat leerlingen halen in het MBO 2. Het niveau 1F is het eindniveau van de basisschool.

Het onderwijs is op een bepaalde manier geordend. Er sprake van formeel onderwijs, non-formeel, informeel en digitaal onderwijs. In het formeel onderwijs zijn NLEducatie, de Volksuniversiteit en het ROC actief. In het non-formeel onderwijs zijn Prago, Taal Doet Meer actief en in het informeel onderwijs zijn het Gilde, Humanitas, U-Centraal, taalcafés en de bibliotheek actief. In het digitaal onderwijs zijn Digiwijs, Digibuddies en de bibliotheek actief.

Er is een akkoord gesloten tussen het Ministerie van OCW en de VNG (2020-2024) en hier is een aantal nieuwe eisen uit gekomen. Zo zal er een certificering komen van digiTaalhuizen en zal er een kwaliteitskader komen voor non-formeel aanbod op twee niveaus: de uitvoering door vrijwilligers en de uitvoering door betaalde docenten. Verder zal er ook een monitoringssysteem komen waarbij persoonsgegevens worden verzameld.

In inhoudelijk opzicht is het de bedoeling:

- meer Nederlandstaligen te bereiken;
- meer samenhang te realiseren tussen uitvoering voor- en vroegschoolse educatieaanbod;
- meer samenhang en samenwerking te realiseren met het Sociaal Domein;

- een doelgroep analyse te doen als nulmeting.

In financieel opzicht is het zo, dat er geen prijsindexering plaatsvindt. Feitelijk betekent dit dat er jaarlijks 3% minder te besteden is. Daarnaast pakt het landelijk verdeelmodel negatief uit voor Utrecht.

Panelgesprek – Taal Doet Meer, Stichting Lezen & Schrijven, ambtenaar gemeente Utrecht

Taal Doet Meer valt onder het non-formeel onderwijs. Wat maakt nu dat Taal Doet Meer non-formeel onderwijs aanbiedt?

Bij Taal Doet Meer leren mensen de taal toepassen in de praktijk. Er wordt dus niet toegewerkt naar een diploma.

Wat behelst de Stichting Lezen & Schrijven?

Stichting Lezen & Schrijven is een landelijke organisatie met op dit moment zeven vestigingen. Dit aantal wordt teruggebracht naar vier en dat heeft te maken met de veranderingen die genoemd zijn.

Wat werkt?

Stichting Lezen & Schrijven geeft aan dat het belangrijk is te kijken naar waar behoefte aan is. Taal Doet Meer beaamt dit en geeft aan dat onderscheid wordt gemaakt tussen taal bij ouders (lessen op basisscholen voor ouders), taal en gezondheid (voor oudere migranten) en taal en werk (voor mensen die op zoek zijn naar werk: cv maken, presenteren en netwerken). De ambtenaar van de gemeente Utrecht denkt dat het goed is om mensen te vragen of het aanbod hen verder heeft geholpen.

Vragen raadsleden

Lukt het goed om aan te haken bij andere velden zoals werk, opvoeding en gezondheid?

Taal Doet Meer denkt dat dit soms lukt maar nog niet in voldoende mate. Het zou goed zijn als er een integraal plan komt. Stichting Lezen & Schrijven merkt op dat iedere ouder graag wil dat zijn of haar kinderen het beter doen dan zichzelf. Het is in dit verband ook belangrijk om te richten op ouders.

Zijn autochtone laaggeletterde Nederlanders de moeilijkste groep om te benaderen?

Taal Doet Meer antwoordt bevestigend. Het is makkelijker een computercursus te volgen dan een taalcursus. Autochtone laaggeletterde Nederlanders komen waarschijnlijk makkelijker via DigiWijs tot leren dan via een organisatie als Taal Doet Meer waar het vooral over taal gaat. Er wordt gewerkt aan trajecten waarbij de deskundigheid van computervrijwilligers en taalvrijwilligers aan elkaar wordt verbonden.

Recent is geconstateerd dat een aantal vwo-leerlingen laaggeletterd was. Is hier een aanpak voor?

De ambtenaar van de gemeente Utrecht merkt op dat er signalen zijn geweest dat er problemen zijn. De voorzitter van de VO-Raad heeft aangegeven dat het onderwijs steeds meer achteruit gaat. Dit is niet zomaar opgelost. De problematiek heft zich niet vanzelf op.

Er blijken jongeren uit te vallen in het onderwijs. Wordt hieromtrent iets gemist?

Stichting Lezen & Schrijven merkt op dat dit een groep is, die niet in het vizier is. Daarnaast speelt erin het onderwijs een meer fundamenteel probleem. Taal Doet Meer zegt dat het onderwijs de problemen niet alleen kan oplossen.

Er is onderzoek gedaan naar mbo'ers die als laaggeletterde afstudeerden en een baan moesten gaan vinden. Hoe wordt deze groep geholpen?

De ambtenaar van de gemeente Utrecht antwoordt dat veel organisaties zich ermee bezighouden om jongeren zo lang mogelijk op school te houden. Daarnaast wordt geprobeerd jongeren te herplaatsen of ervoor te zorgen dat zij passend werk vinden. Verder kunnen zij voor cv-ondersteuning bij de bibliotheek terecht. Taal Doet Meer vraagt zich af of jongeren de weg weten te vinden naar het aanbod. Vanuit Werk&Inkomen zou de bestaande infrastructuur beter benut kunnen worden. Een meeprater geeft aan dat het in Rotterdam zo geregeld is, dat de bibliotheek uren heeft om op een PO-school aanwezig te zijn. Daarnaast geeft hij aan dat ten aanzien van digitale vaardigheden een groot probleem ontstaat. Een groot deel van de leerlingen dat op dit moment instroomt op het vmbo kan niet typen en met de computer omgaan. Verder worden op sommige scholen ook geen ICT-basisvaardigheden aangeboden.

Leerwerkloket Utrecht/landelijk Taalakkoord Werkgevers merkt op dat in het beleidsplan weinig aandacht is voor werkenden. Uit onderzoek van de Stichting Lezen & Schrijven blijkt dat 57% van de laaggeletterden een baan heeft. Dit is dus een belangrijke vindplaats die weinig aandacht krijgt. Stichting Lezen & Schrijven merkt op dat er veel wordt gewerkt met schoonmaakbedrijven. Deze bedrijven merkten dat sommigen van hun werknemers laaggeletterd waren en dat voor hen programma's zijn opgezet. Een probleem hierbij is wel, in welke tijd de programma's gevolgd kunnen worden.

Digiwijs 3.0 merkt op dat mensen met een taal- of digitaalprobleem terechtkunnen bij een werkgever. Hierbij kan wel het gêne aspect spelen. Verder heeft de nota goed naar het veld gekeken. Digiwijs 3.0 wijst erop dat de gemeente zelf ook speler is. Er dient ook aandacht te zijn voor de samenwerking binnen de gemeente zelf, tussen verschillende afdelingen, en de samenwerking tussen de gemeente en het veld.

De ambtenaar van de gemeente Utrecht merkt, in reactie op de opmerking van Leerwerkloket Utrecht/landelijk Taalakkoord Werkgevers, op, dat de helft van de deelnemers werkt. Daarnaast zijn er subsidiepotten speciaal voor werkgevers.

Hoe wordt erop ingespeeld als duidelijk wordt dat jongeren niet taal- of digitaal vaardig zijn?

Taal Doet Meer merkt op dat buitenschools leren vooral leuk gemaakt wordt door er bijvoorbeeld op uit te trekken. Verder zou het mooi zijn als samengewerkt zou gaan worden met scholen.

Worden mensen via Werk&Inkomen verwezen?

De ambtenaar van de gemeente Utrecht merkt op dat Werk&Inkomen veel eigen activiteiten heeft. Er kan niet nagegaan worden hoeveel mensen zijn verwezen. Taal Doet Meer denkt dat er nog een wereld te winnen valt door een en ander gemeente breed te organiseren. Daarnaast dient in de uitvoering goed samengewerkt te worden. Werk&Inkomen zou de non-formele infrastructuur in de stad beter kunnen neerzetten.

NLeducatie vertelt dat de organisatie de uitvoerder is van Taalplus. NLeducatie heeft ook een contract bij Werk&Inkomen. Verder is er ruimte voor honderd mensen en lukt het de gemeente om per jaar twintig mensen aan te melden. Taalplus heeft duizend mensen in de klas. Deze mogen zelf geworven worden. Er is een lijst van mensen die onder contract van Werk&Inkomen zouden passen. Hierop staan ruim 120 mensen maar hiervan heeft niemand zich aangemeld.

Taal Doet Meer merkt op dat het belangrijk is om ouders vroeg te betrekken zodat kinderen ook gaan lezen. Verder heeft 10% van de ouders bij de Voorleesexpress een NT1-achtergrond.

Bibliotheek Utrecht merkt op dat het belangrijk is om vanuit de leefomgeving van mensen te werken. Hierdoor wordt niet alleen gekeken naar wat mensen niet kunnen. Het is bijvoorbeeld belangrijk om in de scholen dingen te gaan doen. Er ligt best een goede informele infrastructuur maar er kunnen meer koppelingen gemaakt worden.

Interview over de aanpak in Amsterdam

De voorzitter geeft de ambtenaar van de gemeente Amsterdam het woord om te vertellen over de Amsterdamse aanpak.

De ambtenaar van de gemeente Amsterdam geeft aan dat hij samenwerkt met de ambtenaar van de gemeente Utrecht in G4-verband. Vervolgens merkt hij op dat hetgeen de revue passeert geen nieuwe dingen zijn. Hij denkt wel dat de connectie tussen het formele en non-formele onderwijs (de professionals en de vrijwilligers) versterkt kan worden.

Verder wordt het budget in Amsterdam verdubbeld en wil de wethouder Onderwijs connecties binnen het onderwijs verbeteren. Tegelijkertijd blijkt samenwerken met het onderwijs lastig omdat de corebusiness daar het aanleren van basisvaardigheden is. Ten aanzien van het mbo merkt hij op dat de ontwikkeling van het taalonderwijs niet van de grond is gekomen. In het taalonderwijs dient ook een koppeling gemaakt te worden met het vakgebied waarin iemand bezig is.

Amsterdam doet voor een groot deel hetzelfde als andere gemeenten. Het grootste deel van het aanbod is non-formeel. Daarnaast is een klein deel het informele aanbod. Op het aanbod, een soort Taalhuis, van de bibliotheek wordt vrij fors ingezet.

Digitale vaardigheden

Wat werkt?

Een meeprater geeft aan dat het eerst belangrijk is te weten waar het hieromtrent over gaat. De landelijke discussie gaat bijvoorbeeld over digitale inclusie. Daarnaast hebben gemeenten en schoolbesturen digitale geletterdheid niet als prioriteit staan in het beleid. In scholen zijn ook leerkrachten die niet digitaal geletterd zijn.

Een andere meeprater merkt op dat Ministerie van Onderwijs een diploma erkenning heeft gegeven voor digitale vaardigheden. Het gaat hierbij niet om het doorlopen van computercursus maar om het aanleggen van een portfolio. In Utrecht is hiermee een pilot gedraaid met twee groepen. De helft van de mensen die hierop afkomt heeft een NT1-achtergrond. Het is een succesvolle pilot.

Vragen raadsleden

Kunnen er meer concrete voorbeelden gegeven worden?

Een meeprater geeft aan dat het Rietveldcollege geconstateerd heeft dat ouders problemen hebben met de communicatie vanuit school. Het Rietveldcollege behoort bij het PCOU. Er wordt nu een workshop georganiseerd waar alle schoolleiders van het PCOU worden uitgenodigd om te kijken of deze problemen breed worden herkend en of daar stappen op ondernomen kunnen worden.

In hoeverre speelt de economische positie van mensen mee?

Digiwijs 3.0 beaamt dat mensen die een cursus volgen niet altijd thuis kunnen oefenen omdat daar geen computer aanwezig is. Soms bestaat de mogelijkheid om mensen een computer mee te geven.

Bibliotheek Utrecht merkt op dat er een grote groep is die behoefte heeft aan hulp en niet aan een cursus.

Wat zou een rol van de gemeente kunnen zijn?

Een meeprater antwoordt dat de gemeente digitale inclusie als prioriteit dient te kiezen. Zij kan hierin regie nemen en partijen bij elkaar aan tafel zetten.

Een meeprater geeft aan dat digitale vaardigheid en taalvaardigheid hand in hand gaan. Het is een gecombineerd probleem. Het is in dit verband belangrijk websites eenvoudig te maken.

Onderzoek Rekenkamer

Het bestuur van de Rekenkamer vertelt dat met veel mensen is gesproken en dat de komende maand gewerkt wordt aan het maken van een rapport. Eind maart zal het rapport teruggelegd worden bij de ambtelijke organisatie en rond de zomer zal naar de raad gekomen worden. Deze bijeenkomst is interessant om te kijken of nog nieuwe dingen gezegd worden of dat hetgeen gezegd wordt zaken bevestigen. Dit laatste lijkt het geval. Vervolgens geeft het bestuur van de Rekenkamer aan dat de integraliteit belangrijk is: de brede blik van de gemeente vanuit al haar domeinen. Als zaken verbonden worden, dan kan de aanpak van laaggeletterdheid verbeterd worden.

Wat is er nog niet gezegd?

Een meeprater geeft aan dat taal nooit een probleem op zich is. Er is vaak sprake van een stapeling van problematiek. Het betreft een integraal probleem dat een integrale oplossing behoeft.

Digiwijs 3.0 ziet graag dat erin de stad aaneengesloten lijnen komen voor iedereen die in beeld komt met taal of digitale vragen zodat deze mensen niet meer uit beeld raken. Dit vraagt veel samenwerking.

Een meeprater geeft aan dat hij graag een accounthouder digitale inclusie wil zien binnen de gemeentelijke organisatie. In Overvecht wordt gewerkt aan het opzetten van een proeftuin digitale inclusie. Binnenlandse Zaken wilde hierin meefinancieren maar is afgehaakt omdat er binnen de gemeente geen aanspreekbare ambtenaar is.

De ambtenaar van de gemeente Utrecht merkt op dat het begrip digitale inclusie breder is dan alleen digitale vaardigheden. Het gaat bijvoorbeeld ook over veilig zijn.

Een meeprater merkt op trots te zijn op het enorme aantal vrijwilligers. De uitdaging blijft echter om potentiële vrijwilligers te bereiken. Op dit moment wordt er dan ook energie gestoken in wervingsacties. Verder blijft het bereiken van de doelgroep een lastig punt.

Buurtteam Jeugd en Gezin Overvecht merkt op dat het voor mensen met kinderen onder de vier jaar moeilijk is om ergens naartoe te komen. Hier valt nog iets te winnen.

Taal Doet Meer merkt op dat erin Utrecht enkele ouder-kind groepen zijn. Hier kunnen er meer van opgezet worden.

Bibliotheek Utrecht wil graag de 'muur' openbreken tussen het buurtteam en de bibliotheek.

De ambtenaar van de gemeente Utrecht merkt op dat alle plekken in stad vol zitten. Tel uw zegeningen.

Een meeprater roept op een proeftuin te starten bijvoorbeeld in Overvecht.

Vraag van raadslid

Wat is het eerste beleidsterrein dat betrokken moet worden?

Verschillende meepraters noemen de beleidsterreinen Werk&Inkomen en Onderwijs.

Reflectieronde

De voorzitter constateert dat er een beleidsstuk ligt en dat er nog een stuk komt. Vervolgens inventariseert zij wat de raadsleden meenemen naar aanleiding van deze bijeenkomst.

De raadsleden nemen mee:

- de connectie met Werk&Inkomen;
- de gemeentelijke samenwerking met formele en non-formele organisaties;
- de ontschotting;
- het manifest Digitaal;
- de ideeën en de integraliteit;
- de rol van de gemeente;
- aandacht voor onderwijs en schoolverlaters.

De voorzitter sluit de raadsinformatiebijeenkomst om 15.30 uur.